

מאמרי
עבדים היינו כו'; ויאמר גו' החודש
ה'תשמ"ח

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לימים ראשונים דחג הפסח, ה'תשפ"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח הרב התמים ר' שלום ע"ה

בהרה"ח הרה"ת ר' ארי' דוב ע"ה

איידעלמאן

שליח כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו למדינת מרוקו

למעלה מששים שנה

נלבי"ע יום ועש"ק, ב' דחג הפסח, ט"ז ניסן ה'תש"פ

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

ג

בי"ה, יב' ניסן תשכ"ב
ברוקלין

ילדי כפר חב"ד באה"ק ת"ו,
מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל,
ובהם גם התלמידים המתאספים בליל ויום השבת קדש,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם ברכה ליום ההולדת יא' ניסן.

ויהי רצון, ע"פ מה שאומר השם יתברך בתורתו הק' — ואברכה מברכך,
אשר יתברכו כל אחד ואחת מהם בכל עניניהם.

וכמובן לכל לראש — בהצלחה בלימודיהם, לימוד תורתנו הק' תורת
חיים, לימוד בהתמדה ושקידה, ויביא הלימוד לידי מעשה — הנהגה מתאימה
לבני ובנות ישראל, אשר כל אחד ואחת מהם נקראים בן אברהם יצחק ויעקב
ובת שרה רבקה רחל ולאה.

והוריהם שיי ירוו מהם רוב נחת אמיתי.

בברכת הצלחה בלימוד, בקיום המצות ובהנהגה טובה ולחג הפסח כשר
ושמח

מ. שניאורסאהן

ג

מצילום האגרת. נדפסה בספר "כפר חב"ד" (לקט משיחותיו ואגרותיו של רבינו בקשר
ל"כפר חב"ד") ח"ב ע' לב; ע' תל. "מענה מלך" ח"ב ע' 214.
התלמידים המתאספים בליל ויום השבת קדש: ראה גם אג"ק ח"ז אגרת ו'תלג (ע"ד "סידור
המסיבות שבת" בכפר חב"ד).

ליום ההולדת יא' ניסן: ששים שנה.

שאומר השם יתברך בתורתו הק' — ואברכה מברכך: לך לך יב, ג.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

ויביא הלימוד לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ימים ראשונים דחג הפסח הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה
חדשה ומתוקנת) מאמרים ד"ה עבדים היינו, שנאמר בהתוועדות ש"פ צו, שבת
הגדול, ח' ניסן, וד"ה ויאמר גו' החודש, שנאמר אור ל"ג ניסן — ה'תשמ"ח, הנחה
בלתי מוגה (תדפיס מספר המאמרים י"א ניסן — חג הפסח שהגיע ימים אלו מבית
הדפוס).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעור "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר י"א ניסן, ה'תשפ"ג,

שנת הקהל,

מאה עשרים ואחד שנה להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע,

ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

דשמחה וטוב לבב בענייני ציווי השי"ת עבודה גדולה היא. והשי"ת יצליחה לבשר טוב בכל ענייני – הכללים והפרטים.

בברכת החג

מ. שנ

הני"ל

ב

בי"ה, כ' אדי"ש תשי"ט
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה' ... שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיי"ח אד"ר.

ובעת רצון יזכירוהו עוד הפעם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו,

תקותי חזקה שמעת כתבו מכתבו, כבר עבר כלה הרושם בלתי רצוי שעשה עליו איזה מאורע, ומתוך מצב רוח מתאים להוראת רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה – יעבוד השי"ת מתוך שמחה אמיתית פנימית וגלוי, שזה עוד יוסיף בהצלחת פעולותיו, דמצוה גוררת מצוה, ויסיח דעתו לגמרי מהרושם וכו' וכמ"ש ה' לי לא אירא, והרי אמר זה דוד מלך ישראל חי וקים בתור שלוחו של כאו"א מישראל, וק"ל. ובפרט שהרי נמצאים אנו בחדש אדר עליו נאמר דמרבין בשמחה, ומסמך גאולה לגאולה מאדר לניסן, גאולה מכל דברים המעכבים עבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב, הנה כן יהי בענייני ויבשר טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ב

להוראת רבנו הזקן .. מתוך שמחה אמיתית כו': ראה תניא פכ"ו ואילך. ועוד.

דמצוה גוררת מצוה: אבות פ"ד מ"ב.

וכמ"ש ה' לי לא אירא: תהלים קיח, ו.

אמר זה דוד מלך .. בתור שלוחו של כאו"א מישראל: ראה שהש"ר פ"ד, ד (בתחלתה).

דוד מלך ישראל חי וקים: נוסח קידוש לבנה (מר"ה כה, א).

בחדש אדר עליו נאמר דמרבין בשמחה: תענית כט, סע"א.

ומסמך גאולה לגאולה: מגילה ו, סע"ב.

עבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב: תבוא כח, מז. תהלים ק, ב. וראה רמב"ם ה' לולב

בסופן.

בס"ד. ש"פ צו, שבת הגדול, ח' ניסן, ה'תשמ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

עבדים היינו לפרעה במצרים וכו' נכמנהגנו שבשבת הגדול אחר מנחה אומרים עבדים היינו עד לכפר על כל עוונותינו², כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר³ שכן הי' מנהג אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ומובן מזה שכן היתה הנהגת הנשיאים שלפניו, עד לרבינו הזקן, ולמעלה בקודש לפנ"ז⁴, וידוע הדרוש על זה בסידור עם דא"ח לאדמו"ר האמצעי⁵ (כדלקמן ס"ב), שהוא דרוש רבינו הזקן⁶ שנכתב ע"י אדמו"ר האמצעי (כמ"ש בהקדמת הסידור), ויש עליו גם ביאורים והערות מהצ"צ (שכבר נדפסו בספרו הנקרא בשם אור התורה⁷), ונמצא שדרוש זה נאמר ע"י שלשת אבות החסידות, אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי והצ"צ (כידוע פתגם חסידים הראשונים שג' הנשיאים הראשונים נקראים בשם שלשת אבות החסידות⁸), וכמובן גם מהשם אדמו"ר האמצעי, היינו שהוא האמצעי מהשלשה⁹, ועד"ז בדרושי רבותינו נשיאינו שלאח"ז. ובהקדמה, שנוסף לכך שכל אחד מהם חזר על הדרוש של קודמו, ועד לאופן שהתורה נקראת על שמו¹⁰, לפי שמסר נפשו על זה¹¹, הוסיף כל אחד גם משלו. ובפרט שאין זה רק ענין פרטי בתורה, אלא ענין כללי בכל התורה כולה, שהרי הפסוק עבדים היינו הוא תירוץ על שאלת (ובלשון העולם: קושיית) בן חכם (כי ישאלך בנך גו' מה העדות והחוקים והמשפטים גו'¹²), שהפירוש ד"בן חכם" הוא [לא בן של חכם, וגם לא בא להורות על קטנותו (בן), אלא] ע"ד הלשון בן חורין, שמציאותו היא מציאות של

(1) נוסח הגדה של פסח – מואתחנן ו,

ח"ב ס"ע תקיג ואילך.

(6) שמיני ע' כט ואילך. סידור ע' שעד

ואילך. וראה סהמ"צ להצ"צ עו, סע"א ואילך.

(7) ראה לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ס"ע

שעג ואילך.

(8) ראה גם תו"מ סה"מ כסלו ס"ע קנט

ואילך הערה 99.

(9) ע"פ מכילתא בשלח טו, א. מדרש

תהלים א, ב.

(10) ואתחנן שם, כ.

כא.

(2) רמ"א או"ח סת"ל ס"א. שו"ע אדה"ז

שם ס"ב. וראה גם הגדה של פסח עם לקוטי

טעמים ומנהגים ע' א (ד"ה שבת הגדול).

(3) ראה רשימת היומן מוצאי ש"פ מצורע,

שבת הגדול, י"ב ניסן תרס"ב (קובץ "התמים"

חוברת ג ע' כד (קכח, ב)).

(4) סדר הגדה – רצג, ג [תל, א] ואילך.

(5) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות

חירות אמיתית [ועד"ז הלשון בן מאה¹¹ (וכיו"ב) שפירושו לא רק אדם שגילו מאה שנה, אלא שהגיע לשלימות הענין דמספר מאה כו'¹²], ועד"ז בן חכם, שחדור בכל מציאותו בענין החכמה, וכמבואר בחסידות¹³ בביאור שאלת הבן חכם, שיודע ומכיר פרטי החילוקים בין עדות חוקים ומשפטים, ועל יסוד זה היא שאלתו מה העדות והחוקים והמשפטים גו', ולכן המענה לשאלה זו (עבדים היינו כו') הוא בתורה, שהיא החכמה האמיתית, חכמתו ורצונו של הקב"ה שהיא חכמת התורה. ומכל זה מובן שזהו ענין עיקרי וכללי.

(ב) **ויש** לבאר תחילה פירוש מ"ש עבדים היינו לפרעה במצרים, שהאפשרות לענין העבדות והשעבוד (עבדים היינו) הוא לפי שהמצב הרוחני הי' בבחי' פרעה, אותיות הערף¹⁴, שענינו למעלה ברוחניות יובן מענין העורף שבאדם התחתון (שנקרא אדם ע"ש אדמה לעליון¹⁵), כמבואר בדרוש הנ"ל שהפרש בין עורף לפנים הוא, שבפניו של אדם מתגלה עיקר פנימיות החיות ורצונו הפנימי, משא"כ בעורפו אין רואים את גילוי פנימיות החיות ורצונו, אלא רק את חיצוניות החיות והרצון. וכאשר פנימיות הרצון שלמעלה אינו בהתגלות, הרי מזה אפשר שיהי' ענין של פרעה כפשוטו, ועד שנעשה שעבוד לפרעה, עבדים היינו לפרעה במצרים.

ויש להוסיף בזה, שהא גופא שישנו הענין דפרעה (העורף, חיצוניות הרצון) הרי זה (כהמשך הכתוב) במצרים, היינו שנעשה ע"י ענין של מיצר וצמצום. והענין הוא, דהנה, ענין העורף, חיצוניות הרצון, הוא בבחי' כזו שיש בה התחלקות בין חיצוניות לפנימיות הרצון, ואז יתכן שלפעמים יתגלה רק חיצוניות הרצון ולא הפנימיות, ומצד זה אפשר להיות עבדים לפרעה, אבל בבחי' שאין בה התחלקות בין פנימיות לחיצוניות הרצון וכולו פנים, אין מקום כלל לבחי' העורף. וזהו שפרעה (עורף) שייך דוקא במצרים, כי מצד ענין המיצר והצמצום נעשה ההתחלקות בין פנימיות הרצון לחיצוניות הרצון, אבל לפני המיצר

11) אבות ספ"ה.
 12) ראה אוה"ת חיי שרה קי, ב. חוקת ע' (ואילך).
 13) ראה ד"ה כי ישאלך תרל"א, עטר"ת.
 14) לקו"ת להאר"ז וישב לט, מ. שמות (ואילך).
 15) סה"מ תרל"א ח"א ע' רמג ואילך. עטר"ת ע' א, ח. ובכ"מ. וראה תו"א וארא נח, ב.
 16) ספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי (ואילך). ד"ה הנ"ל וד"ה ויקם עדות ח"ב פל"ג. של"ה ג, א. כ, ב. שא, ב. ובכ"מ.

הוספה

בי"ה, יג' ניסן תשי"ח
 ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
 מוה' ישראל צבי שי' הלוי

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח, מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

*

מרת פייגא רבקה הדסה תחי'

ברכה ושלום!

נעם לי לקבל מכתבה דז' ניסן, ע"ד התכנית שלה לעתיד, והעיקר אשר נתחזקה בבטחונה שתשתתף בעבודת הקדש — הפצת היהדות והעניינים שבה — וגם תצליח, שהרי, נוסף על שההתעסקות עצמה ציווי הוא, רואים במוחש שמתוסף ע"י הבטחון — בהצלחת העבודה. וידוע לשון הרמב"ם אשר הענין

מצילות האגרת. נדפסה בתשורה (הבר, תשס"א).

מוה' ישראל צבי שי' הלוי .. מרת פייגא רבקה הדסה: הבר, ת"א. אגרות נוספות אליו — אג"ק חז"ג אגרת ד'שסו, ובהנמקן בהערות שם.
 עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב: תבוא כח, מז. תהלים ק, ב.
 תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).
 וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו. וראה רמב"ם הלי' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז שם סקנ"ו ס"ב.
 לשון הרמב"ם .. דשמחה .. עבודה גדולה היא: הלי' לולב בסופן.

באצבעו הגשמית ואומר זה¹²⁵ (כיון שוירא ישראל את ה'יד גו'¹²⁶), הנה העזרה, והנה ביהמ"ק, והנה ירושלים, והנה ארצנו הקדושה, ובאופן דכפלים לתושי', כמ"ש¹²⁷ ואמר ביום ההוא (בזמן שבו יהי ענין הנישואין דלע"ל) הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה הוי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, ועד נגילה ונשמחה בכך¹²⁸, בעצמותך, אמן כן יהי רצון.

והצמצום, בהתגלות בחי' מרחב י"ה¹⁶, הרי מצד בחי' זו אין הפרש בין פנימיות הרצון לחיצוניות הרצון, ואין הפרש בין פנים לעורף, וכולו פנים [כשם שאין הפרש בין ימין ושמאל, שכולו ימין, וכמשנת"ל (בד"ה באתי לגני¹⁷) בענין פנימיות ע"ק שכולא ימין¹⁸], ולכן לא שייך שיהי' אז ענין העבדות. ורק כאשר הי' ענין של מיצר וצמצום, שמזה נעשה ההתחלקות דפנימיות הרצון וחיצוניות הרצון, הנה כאשר מתגלה רק בחי' חיצוניות הרצון, אזי נעשה ענין העבדות כו'.

ג) **והנה** בכדי להתגבר על ענין העבדות שמצד התגלות חיצוניות הרצון בלבד, צ"ל המשכה מבחי' נעלית ביותר, ועד שהוצרך להיות הגילוי דמלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו¹⁹, בחי' כבודו ועצמו שלפני הצמצום (כמבואר בדרושי אדמו"ר נ"ע²⁰), עד לגילוי עצמות ומהות כו'. אך בכדי שהמשכה נעלית הנ"ל תומשך ותתגלה למטה, צ"ל ענין ההתלבשות בספירות, כמבואר בדרוש בפ"י מ"ש¹ ויוציאנו הוי' אלקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה, שקאי על בחי' ז"א שלמעלה (שרש בני"י למטה) שהיתה בגלות מצרים בבחי' עיבור, וענין ויוציאנו הוא הלידה כו'.

ויש לקשר זה עם הענין דיצי"מ בפשטות, כמ"ש²¹ לקחת לו גוי מקרב גוי, וארז"ל²² שהוא ע"ד ענין הלידה, וכן מפורש בספר יחזקאל²³ שהיציאה ממצרים נמשלה ללידה, שאז היתה לידת עם ישראל. וכשם שלאחר הלידה מתחיל ענין הצמיחה מקטנות לגדלות, כך גם לאחר יצי"מ הי' ענין הגדלות במתן תורה, כמ"ש²⁴ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, היינו שהשלימות דיצי"מ היא מ"ת, והצמיחה מקטנות לגדלות היא ע"י העבודה דספירת העומר שבינתיים²⁵.

16) לשון הכתוב — תהלים קיח, ה.
 17) דש"פ בשלח, י"א שבט פ"ו ואילך (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תריג ואילך).
 18) זח"ג קטט, א (באד"ר).
 19) הגש"פ פיסקא "מצה זו", ושם לפנ"ז פיסקא "ויוציאנו".
 20) המשך תע"ר"ב ח"ב ע' תתקכד [נח"ד ע' א'רנב]. סה"מ אעת"ר ע' עה. תע"ר"ב ע' סו.
 21) ואתחנן ד, לד.
 22) מכלתא בשלח יד, ל. וראה שער הפסוקים (להאריז"ל) ר"פ שמות.
 23) קאפיטל טז. וראה תו"א ר"פ וארא. תו"ח וארא צו, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות קרבן פסח פ"ב ואילך. מכתב ער"ח ניסן שנה זו (לקו"ש חל"ב ע' 208 ואילך).
 24) שמות ג, יב.
 25) ראה לקו"ת צו טז, ג"ד. אמור לו, ב. במדבר יז, ד.

125) להעיר ש"זה" בגימטריא י"ב (127) ישע"י כה, ט.
 126) ש"ש א, ד. וראה תו"א בשלח סד, שבטים.
 127) ש"ש א, ד. וראה תו"א בשלח סד, סע"ב. שער האמונה ספנ"ו.
 128) בשלח יד, לא.

(ד) **והנה** אמרו רז"ל²⁶ בכל דור ודור וכל יום ויום²⁷ חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום²⁷ ממצרים, היינו, שכללות הענין דיצי"מ כפי שהי' בפעם הראשונה, ישנו גם בכל שנה ושנה [בליל הפסח, שאז ישנו קיום מצות זכר ליציאת מצרים לא רק בדיבור²⁸ (כמו בכל יום²⁹, שמצוה להזכיר יציאת מצרים בכל יום³⁰) אלא גם במעשה בפועל, בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך³¹], ועד שישנו גם בכל יום ויום, שזוהי הוראה בתורה, תורת חיים, היינו הוראה השייכת לכל אחד ואחד מישראל בחייו, ותורת אמת, היינו שכן הוא באמת לאמיתו, שבכל יום ויום ישנו ענין יציאת מצרים בעבודת האדם, החל מענין הלידה, ואח"כ הצמיחה מקטנות לגדלות וכו'. ובכללות הו"ע העבודה בבחי' פנים בפנים³², שעיי' מבטלים בחי' הערף (אחוריים) דפרעה, ועבודת המס"נ, בכל מאדך³³, עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה, שעיי' מבטלים את המדידה והגבלה ומיצר וגבול דמצרים. ואח"כ מתחיל בעבודה פנימית, שבזה ישנו סדר הצמיחה מקטנות לגדלות כו'. ועד שעיי' באים בקרוב ממש לגילוי בחי' פנימיות עתיק שיהי' לע"ל³⁴. והעבודה בכל זה צ"ל בתכלית הזריזות (וכמבואר באגה"ק³⁵ שענין הזריזות היא שעמדה לנו כו'), ועיי' תהי' גם הגאולה דלע"ל באופן של זריזות וחפזון (ע"ד החפזון שהי' ביציאת מצרים³⁶, חפזון דישאל וחפזון דמצרים וחפזון דשכינה³⁷, כמבואר ענינם במ"א³⁸), וכמבואר בארוכה בהמשך וככה לאדמו"ר מהר"ש³⁹ (בעל הפתגם דלכתחילה אריבער⁴⁰), שאין זה בסתירה למ"ש בגאולה דלע"ל כי לא בחפזון תצאו⁴¹, כי אם בשובה ונחת תושעון⁴², כי לע"ל יהיו ב' המעלות, שובה ונחת, ויחד עם זה גם תכלית הזריזות.

- (26) פסחים קטז, ב במשנה.
 (27) תניא רפמ"ז.
 (28) ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' טו. אנציקלופדי' תלמודית ערך הגדה ע' קעח. וש"נ.
 (29) ראה הגש"פ שם. וש"נ. אנציקלופדי' תלמודית ערך ההור כדבור ע' תקצט. וש"נ.
 (30) ברכות יב, ב. רמב"ם הל' ק"ש פ"א ה"ג. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס סז.
 (31) הגש"פ פיסקא יכול מראש חודש — ממכילתא בא יג, ח.
 (32) ראה גם לקו"ת ר"פ ראה.
 (33) ואתחנן ו, ה. וראה תו"א לט, ג. לקו"ת שלח מב, ג. ספר הערכים-חב"ד ערך אהבת ה' — בכל לבבך, נפשך ומאוך ס"ד. וש"נ.
 (34) פ"ע"ח שער הק"ש פט"ו. הובא בלקו"ת שה"ש בסופו.
 (35) סכ"א.
 (36) ראה טז, ג.
 (37) מכילתא שם יב, יא.
 (38) ד"ה וככה באוה"ת בא ע' רחצ ואילך. ח"ח ע' ב'תתקלד ואילך. המשך וככה תרל"ז פק"ל (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תשיז). סה"מ תרצ"א ע' רסא ואילך. תש"ח ע' 152 ואילך.
 (39) שם. וראה אוה"ת שם ע' שה. ס"ע ב'תתקמא ואילך.
 (40) אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח"א ע' תריז.
 (41) ישע"י נב, יב.
 (42) שם ל, טו.

והן בעשי'. ועד"ז יום הולדת של כל אלו שנולדו בערב פסח או ביום י"ג בניסן, ועד"ז בימים שלפנ"ז ושלאח"ז. וכיון שבהמשך לזה בא חג הפסח שהוא יום ההולדת של כל עם ישראל (כנ"ל ס"ה), הרי זה מעורר את כל אחד מישראל לנצל את יום ההולדת שלו (אע"פ שחל ביום אחר ואפילו בחודש אחר), שמזלו גובר¹¹⁵, להוספה בתומ"צ באופן דכפלים לתושי', ולקשר אותו עם יום ההולדת של כלל ישראל, להיותו פרט שקשור עם כלל ישראל, ועד לאופן שהעצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכלו¹¹⁶, ועד לעצם דמלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו.

וכל זה ימהר עוד יותר את הגאולה, באופן שלא עיכבן אפילו כהרף עין — שתהי' ביום אח"ד (בגימטריא י"ג, כיון שביום י"ג בחודש ישנו הענין דאחד) שבחודש ניסן [שלכן, בסיום היום ישנו כבר הכח לבדוק החמץ, ולהתכונן לשריפתו, שזוהי הכנה קרובה (ללא הפסק בינתיים) להקרבת קרבן פסח], שיהי' באופן יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה וגו'¹¹⁷, עם כל עניני הגאולה האמיתית והשלימה (כמבואר בנבואה זו), באופן שבני ישראל יוצאים ביד רמה¹¹⁸, בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו¹¹⁹, כך, שבבוא זמן הקרבת הפסח נוכל להקריב קרבן פסח (כבש גשמי בפשטות) ע"ג המזבח¹²⁰ בעזרה שבביהמ"ק (כיון שמשיח יבנה מקדש במקומו¹²¹, ומשה ואהרן עמהם¹²², וכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם¹²³, בפשטות למטה מעשרה טפחים), ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים¹²⁴ — שם, אבל באופן שמראה

- ע"פ המובן מ"סדר קרבן פסח", הרי זה משך הזמן שבו נעשית עבודת הפסח.
 (115) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח.
 (116) כתר שם טוב סימן קיא*. הוספות סימן רכו. וש"נ.
 (117) זכר"י יד, ז.
 (118) בשלה יד, ח.
 (119) בא י, ט.
 (120) שכולל את כל ביהמ"ק (גם קדש הקדשים), כיון שענינו "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" (רמב"ם ריש הל' ביהב"ח). ולכן מצינו גם בנוגע לסנהדרין ע"פ המובן מ"סדר קרבן פסח" (גם קדש הקדשים), רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
 (121) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
 (122) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד — פסחים קיד, סע"ב.
 (123) נוסח תפלת "רבון העולמים" לפני "איזהו מקומן".
 (124) הגש"פ ברכת "אשר גאלנו" (פסחים קטז, ב במשנה).
- שמקומם בלשכת הגזית שבעזרה [וכפי שיהי' לעתיד לבוא, כשיקויים היעוד (ישע"י א, כו) "ואשיבה שופטך כבראשונה ויועצין כבתחילה", ש"בטבריא (שטובה ראייתה — מגילה ו, א) עתידין לחזור תחילה ומשם נעתקין למקדש" (רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד ה"ב) — ש"נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח" (פרש"י ר"פ משפטים).
 (121) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
 (122) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד — פסחים קיד, סע"ב.
 (123) נוסח תפלת "רבון העולמים" לפני "איזהו מקומן".
 (124) הגש"פ ברכת "אשר גאלנו" (פסחים קטז, ב במשנה).

וענין זה קשור במיוחד עם זכותו של בעל ההילולא [כידוע שהגילוי שביום הסתלקות פועל ישועות בקרב הארץ¹⁰⁶, ובפרט ביום ההילולא ריבוי שנים לאח"ז, שבכל שנה ניתוסף בזה עוד יותר], שענינו בספירות הוא בדוגמת ספירת הדעת (כידוע בענין ג' אבות החסידות: אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי והצמח צדק¹⁰⁷), שכולל כללות המוחין, ועד שבמקום שהדעת נמנה אין הכתר נמנה¹⁰⁸, היינו, שהדעת בא במקום הכתר, ואדרבה, כיון שצריך להתעלות מכמו שהוא במקומו למטה מחכמה ובינה, ה"ה נעשה למעלה מהכתר, והדעת הוא גם מפתחא דכליל שית¹⁰⁹, כפי שמתבטא בגילוי ע"י ששת בניו (כמבואר בכ"מ¹¹⁰), וכפי שנמשך אח"כ בבנים ובני בנים, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹¹¹, ממלא מקום כל אלו, שכל ענינים אלו מרבותינו נשיאינו נמסרו לכל אחד מאתנו, ביחד עם נתינת כח, שביחד עם הלימוד לעצמו תהי' גם הפצת המעיינות חוצה, החל מהחוצה שבעצמו¹¹², ועוד והוא העיקר, מעשינו ועבודתנו בהפצת המעיינות חוצה בפשטות, ועד לחוצה שאין חוצה מחוץ הימנו, שע"יז באים לקיום היעוד¹¹³ מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

ולכן כאן הזמן והמקום לעורר אודות ההוספה בלימוד תורתו, וכן הוספה בענין הצדקה (נוסף על שיעורי הצדקה הרגילים) לזכר נשמת בעל ההילולא. וכן בנוגע ליום שלמחרתו, י"ד ניסן, יום הולדת את הרמב"ם (רבינו משה בן מיימון הספרדי)¹¹⁴, שיש לציינו הן בלימוד

והכרזה בפרסום הכי גדול, ובמיוחד ע"י לימוד תורתו והליכה באורחותיו אשר הורנו — בכל הענינים, ובמיוחד בענין ד"לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" במיוחד, שזוהי הנקודה של חודש ניסן בכלל, חודש הגאולה.

(112) ראה לקו"ש ח"כ ע' 181. וש"נ.

(113) ישע"י יא, ט.
(114) בשעה ושליש אחר חצי היום (סדה"ד ד"א תקכ"ז) — שזוהו הזמן דקרבן פסח, שהתחלתו אחר חצי היום (דאף שיש דעה (והרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים") שמתחיל מן הבוקר (ראה פסחים קח, א), הרי חצי היום גופא — בשעה* ושליש, אשר,

(106) ראה תניא אגה"ק סכ"ח.
(107) ראה ספר השיחות תרצ"ו ס"ע 153 ואילך. תרצ"ט ע' 366. תשי"ב ע' 19. תשי"ה ע' 60.

(108) עץ חיים שער כג (שער מוחין דצלם) פ"ח. שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. וראה תו"א מג"א צא, ג ואילך. לקו"ת שלח מט, ג ואילך. ד"ה פקודא ליתן בביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' ערה ואילך. ד"ה הנ"ל תשכ"ג (סה"מ תשכ"ג ע' קיא ואילך).

(109) זח"ב קעז, א. וראה לקו"ת ואתחנן ו, ד. ואילך.

(110) ראה גם ספר מעייני הישועה (קה"ת, תשפ"א) ע' רצו. ועוד.

(111) שענינו קשור גם עם הגאולה העתידה לבוא, כמרומו בשמו — "יוסף", לשון עתיד, וכן "יצחק", לשון עתיד (ובשם זה נקרא כבר באופן שהשתמשו בו בקריאה

(ה) **אך** עדיין צריך להבין בכל זה, דהנה, כבר בזמן הגמרא אמרו רז"ל⁴³ כלו כל הקיצין, וכ"ש וק"ו עתה, לאחרי ההכרזה דלאלתר לגאולה⁴⁴, וההכרזה שלא נשאר אלא לצחצח כפתורי הבגדים כדי לקבל פני משיח צדקנו⁴⁵, ובודאי שמאז נסתיימה כבר גם עבודה זו, וא"כ, מה מקום לתבוע ענין העבודה דצמיחה מקטנות לגדלות והחילוקים בין פנים ועורף וכו', כדי להגיע לגאולה דלעתיד בביאת משיח צדקנו, בה בשעה שלכאורה נגמרה כבר כל עבודת ההכנה אל הגאולה. והתמי' גדולה ביותר היא על זה שאין איש שם על לב לשאול שאלה זו, כיון שלא נגע ולא פגע, וראי' לדבר, מזה גופא שמשיח עדיין לא בא, שהרי אם הי' הדבר נוגע, הי' משיח כבר בא אתמול, וכ"ש וק"ו היום בבוקר, וכ"ש וק"ו היום בצהריים, וכ"ש וק"ו היום בזמן דרעוא דרעוין. ואף שלכאורה התירוץ על זה פשוט הוא, שזה גופא הוא מצד חושך הגלות, הרי הא גופא קשיא, מדוע נמשך עדיין חושך הגלות.

והנה לכאורה יש לבאר שב' ענינים אלו (זה שתובעים את פרטי העבודה הנ"ל כדי להגיע לגאולה דלע"ל, וזה שמודיעים שכבר כלו כל הקיצין וכו') הם מצד ב' סדרי עבודה, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם. והיינו, שהעבודה דתמידין כסדרן היא בסדר והדרגה, שבתחילה ישנה העבודה שבמדידה והגבלה, במעמד ומצב שאכתי עבדי דאחשוורוש אנן⁴⁶, ששייך לפורים, שקשור עם הענין דאסתר מן התורה מנין דכתיב⁴⁷ ואנכי הסתר אסתיר⁴⁸, ולאח"ז באה העבודה למעלה ממדידה והגבלה, שקשורה עם חודש ניסן, שהוא חודש של גאולה⁴⁹, ויש בו ב' נוני"ן, שמורה על ניסי ניסים⁵⁰. אך ישנה גם העבודה דמוספים כהלכתם, שמצד סדר עבודה זו ה"ה כבר מוכן לגאולה העתידה. אמנם הא גופא אינו מוכן בשכל הפשוט, שהרי בפועל הם שתי תנועות הפכיות, ואיך יכול האדם שהוא נשמה בגוף לעבוד עבודתו בב' תנועות הפכיות. דאף שבדיבור אפשר לומר שיש ב' סדרי עבודה, ואפשר לומר זה כו"כ פעמים, עד למאה פעמים ואחת, מ"מ אין זה משנה המציאות, שהם שני הפכים. ולאחרי כל זה, אין איש שם על לב.

(46) מגילה יד, א.

(47) וילך לא, יח.

(48) חולין קלט, ב.

(49) שמו"ר פט"ו, יא.

(50) ברכות נו, רע"א ובפרש"י וחדא"ג

(43) סנהדרין צז, ב.

(44) "קול קורא" ב"הקריאה והקדושה"

סין-תמוז תש"א (נדפס גם באגרות קודש

אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' שסא ואילך. ע'

שעז ואילך. ע' תח ואילך).

(45) שיחת שמח"ת תרפ"ט (ספר השיחות

תרפ"ט ע' 43).

והנה בהאמור לעיל אודות התמיהה שענין זה גופא לא נגע ולא פגע כו', יש לבאר ע"ד הצחות מ"ש בסיום חלק ההגדה שאומרים בשבת הגדול: לכפר על כל עוונותינו, דלכאורה לאחרי כל העילויים שבהגדה, עד לכמה מעלות טובות כו'⁵¹, מה שייך כאן הענין דלכפר על כל עוונותינו. אך ע"פ הנ"ל י"ל, שהא גופא שלאחרי שנתבארו כל המעלות שבהגדה הרי זה באופן שלא נגע ולא פגע, הרי זה חסרון כו' שצריך כפרה, ולכן מסיימים לכפר על כל עוונותינו.

ויהי רצון שע"י הדיבור בכל ענינים אלו נבוא בקרוב ממש לקיום היעוד כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁵², ובאופן של זריזות, בעגלא דידן ממש, ובמהרה בימינו ממש ממש.

ראה, אבל בנוגע לבעלות שזהו ממונו ומטלטליו כו', הרי זה בבעלותו המוחלטת, ואף אחד לא יכול לומר לו דעה בזה, ועד שאפילו קוב"ה קא חייך ונהנה מזה שנצחוני בני, וחוזר ואומר עוה"פ נצחוני⁵⁵, באופן דכפלים לתושי⁵⁶, כפי שגם עבודת בני"ה היא באופן דכפלים לתושי⁵⁷, שבכללות הרי זה החידוש דלוחות אחרונות ע"י עבודת התשובה, ועד"ז כל ענין של הוספה בלימוד התורה, כידוע בענין מאה פעמים ואחד (או ואחת)⁵⁷, שהפעם המאה ואחת היתירה על הרגילות (שנעשית טבע שני⁵⁸, ואילו עכשיו נעשה דבר חדש) שקולה כנגד כולם ועולה על גביהן כו'. ועד"ז בנוגע להוספת הידור בקיום המצוות, וכפי שרואים בפשטות עד כמה מהדרים בני"ה בכל עניני הפסח וההכנות לפסח, כולל גם בנוגע לבדיקת חמץ וביעור חמץ וכו', ועוד והוא העיקר, שהקב"ה יבדוק את כל הענינים ויקיים את פס"ד התורה שכבר כלו כל הקיצין, ואין לעכבן אפילו כהרף עין.

(ח) **ויהי"ך** שהדיבור בכל ענינים אלו ימהר קיומם בפועל ממש, כיון שיסודו בהררי קודש, מפסוקי תושב"כ ומאמרי רבותינו וחכמינו ז"ל בתושבע"פ, ועד שאפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני⁹⁹ במ"ת¹⁰⁰ (ע"ז שוירד הוי' על הר סיני¹⁰¹) — בדיבורו של הקב"ה באופן שנפשו יצאה בדברו¹⁰², די"ל שזהו גם הר"ת דאנכי אנא נפשי (שיצאה בדברו באופן ד) כתבית יהבית¹⁰³, ועד כפי שבאים בפנימיות התורה בגלוי, ובאופן דיתפרנסון מיני¹⁰⁴, ע"י תורת חסידות חב"ד, בחכמה ובינה ובמיוחד ע"י דעת, באופן שיתקע מחשבתו בחוזק כו'¹⁰⁵, שע"ז מוליד אהבה ויראה שהם כללות המדות (כל שבעת הימים), נוסף לכך שדעת כולל כל הספירות שלפנ"ז.

ב. שמו"ר פכ"ט, ד) בשמיעת הדיבור אנכי, לאחר ההכנה ע"ז שהקדימו נעשה לנשמע (שבת שם, א), כמבואר בדרושי חג השבועות. 101) יתרו יט, ב. 102) ע"פ שה"ש ה, ו. 103) שבת קה, א (כגירסת העין יעקב). וראה לקו"ת שלח מה, סע"ד. אוה"ת יתרו ע' תתקא. 104) ראה תקו"ז ת"ו בסופו. כסא מלך לתקו"ז שם. הקדמת מקדש מלך לזהר. 105) ראה תניא פ"ג (ז, ב).

95) ב"מ נט, ב. 96) איוב יא, ו. וראה שמו"ר פמ"ו, א. 97) חגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו. 98) ראה שבילי אמונה נתיב ד' שביל ב'. תניא ספ"ד. פט"ו (כא, א). 99) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ. 100) לאחר ש"בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" (שמות ג, יב), שעבודה זו ("תעבדון") כוללת לכל לראש הענין ד"פרחה נשמתן" (שבת פח,

51) נוסח ההגדה פיסקא "כמה מעלות (52) מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ס"ע תפה ואילך). סה"מ תרצ"א ע' רעא ואילך. ע' רפב. תש"ח ע' 159. ע' 168.

אפילו לגבי ימי צאתך מארץ מצרים⁸², כיון שתהי' גאולה שלא בערך כלל לגאולה מארץ מצרים, ועד שהגאולה ממצרים היא בדוגמת מיצרים וגבולים לגבי הגאולה העתידה לבוא, שבה יאמרו שיר חדש⁸³], באופן ששולל לגמרי את כל האפשריות למצב שאינו ענין של גאולה, כפי שאדמו"ר האמצעי מבאר בארוכה⁸⁴ שאמיתית הענין דפדה בשלום נפשי⁸⁵ הוא כששולל לגמרי ענין של קרב והדומה לזה. וכל זה צ"ל באופן שלא עיכבן אפילו כהרף עין⁸⁶, שהרי ישנו פס"ד התורה שכלו כל הקיצין⁸⁷, וגם בנוגע לענין התשובה (שאינן הדבר תלוי אלא בתשובה⁸⁷), הרי שלושים יום לפני חג הפסח, ביום הפורים, שמכאן מודעא רבה לאורייתא⁸⁸, הי' כבר ענין התשובה, ועאכו"כ שלאח"ז הלכו מחיל אל חיל במשך שלושים יום שבהם נקראת אסתר לבוא אל המלך⁸⁹, אל החצר הפנימית⁸⁹, ועד שהקב"ה אומר לאסתר (כפי שהיא כבר בדרגא של מלכה ומפרסמים את היחוס שלה) מה שאלתך וינתן לך⁹⁰, ואכן ניתן לה בפועל, אפילו במעמד ומצב שאכתי עבדי אחשורוש אנן⁹¹.

ובפרט ע"פ הידוע שתכלית השלימות שתהי' לע"ל ישנה כבר ע"י מעשינו ועבודתנו עתה, כפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש⁹² שזהו כמשל מי שיש לו אבנים טובות ומרגליות שמונחים בקופסא, אלא שהקופסא סגורה, אבל ישנו המפתח של הקופסא שניתן לכל אחד מהאנשים נשים וטף (שהרי זה באופן דמורשה קהלת יעקב⁹³), ואומרים לו שניתן לרשותו, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו, ליטול המפתח שנמצא ברשותו ולפתוח את הקופסא שנמצאת ברשותו, ולהוציא משם את האבן טובה ומרגלית באופן שיוכל לומר עלי' כזה ראה וקדש, אבל גם לפני שפותח את התיבה ע"י המפתח, יש לו בעלות מלאה על האבנים טובות ומרגליות, ויתירה מזה, אפילו אם בגלגול העבר לא זכה לפתוח את התיבה, היתה התיבה ברשותו המלאה עד סוף ימיו (והיו ימיו מאה ועשרים שנה⁹⁴), ללא נפק"מ אם פתח אותה אם לאו, שזהו ענין בפ"ע בנוגע לכזה

(82) ראה זח"א רסא, ב. אוה"ת נ"ך עה"פ
 (83) מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג
 ונאמר — פסחים קטז, ב.
 (84) שערי תשובה ח"א נה, ד.
 (85) תהלים נה, יט.
 (86) ע"פ מכילתא ופרש"י בא יב, מא.
 (87) סנהדרין צז, ב.
 (88) שבת פח, א.
 (89) ע"פ אסתר ד, יא.
 (90) שם ה, ו.
 (91) מגילה יד, א.
 (92) סה"מ תרכ"ט ס"ע רכח ואילך.
 תרל"ט ח"א ע' מז. תרמ"ב ריש ע' שיג.
 (93) ברכה לג, ד.
 (94) בראשית ו, ג.

בס"ד. אור לוי"ג ניסן* — בביתו הק' — ה'תשמ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

ויאמר הוי' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החודש הזה לכם גו' ראשון הוא לכם לחדשי השנה¹, ולאח"ז ממשיך אודות ההכנות לקרבן פסח, בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שיה וגי² (משכו וקחו לכם צאן גו'³), ועד לשחיטת הפסח בארבעה עשר יום (ערב פסח)⁴, ולאחרי סיפור כל הענינים דפסח מצרים, נאמר⁵ מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך, אף שלכאורה שייך ענין זה לסיפור הדברים והדינים שנאמרו לפני^ז, ולא בסוף, לאחרי כל אריכות הדברים. וידוע הדיוק בזה בדרושי רבותינו נשיאינו (החל מאדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, הצמח צדק והנשיאים שלאח"ז, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו)⁶ במ"ש מצות יאכל את שבעת הימים, דלכאורה הול"ל בשבעת הימים, ומהו הדיוק את שבעת הימים, שמשמעותו שצריך להאכיל את כל ז' הימים בענין המצות. וגם צריך להבין מ"ש תחילה מצות יאכל גו', ורק לאח"ז לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך, דלכאורה הרי זה היפך הסדר.

(ב) ובהקדים שהדיוק בכל פרטים אלו הוא לפי שכל פרט הוא חלק מתורה, לשון הוראה⁷, וכיון שהתורה היא נצחית⁸, הרי זו הוראה נצחית. ובפרט בנוגע לעניני חג הפסח ויציאת מצרים, שהרי חג הפסח הוא יום הולדת עם ישראל, כמבואר בארוכה בנבואת יחזקאל⁹ (כולל גם הפסוק¹⁰ רבבה כצמח השדה נתתיך גו', שאומרים בסדר הגדה של פסח¹¹, בקשר ובהמשך לעבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה'

(* יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר הצמח-סה"מ תרכ"ז ע' רלג ואילך. תרל"ה ח"א ע' רלה ואילך. תרנ"ז ס"ע עג ואילך. תרע"ח ע' רמו.
 (1) בא יב, א-ב.
 (2) שם ג.
 (3) שם כא.
 (4) שם ו.
 (5) שם יג, ז.
 (6) ראה לקו"ת פקודי ה, ב ואילך. צו יב, ב ואילך. אוה"ת דרושים לפסח ע' תשנר.
 (7) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק. וראה זח"ג נג, ב.
 (8) ראה תניא רפי"ז.
 (9) קאפיטל טז.
 (10) יחזקאל שם, ז.
 (11) פיסקא "במתי מעט".

אלקינו משם וגו' (12), ובמיוחד במדרשי חז"ל¹³ על הפסוק¹⁴ לקחת לו גוי מקרב גוי גו' באותות ובמופתים גו', ככל פרטי הענינים שהקב"ה בעצמו מתעסק (גיט ז"ך אָפּ) עם כל אחד מישראל ועם כל בניו כמו אב ואם, כרחם אב על בניו¹⁵, וכאם רחמני שאינה חוסכת כל טירחא, ואדרבה, זהו אצלה תענוג הכי גדול שביכלתה להתעסק בזה. ועד"ז בנוגע לכללות הענין דיצי"מ שהו"ע נצחי, ובלשון המשנה¹⁶ בכל דור ודור (וכל יום ויום)¹⁷ חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום)¹⁸ ממצרים, ומזה מובן גם בנוגע להכנות לזה, בכל זמן ובכל מקום [כפי שלמדים מהכנות שהיו בפעם הראשונה, אלא שצ"ל באופן דמוסיף והולך ואור, מעלין בקודש¹⁸. ובפרט ע"פ ביאור רבינו הזקן באגה"ק הידועה¹⁹, שבכל ראש השנה נמשך אור חדש שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה, והמשכתו בגילוי למטה מחי' וחודרת בימי כל השנה כולה, ועאכו"כ בנוגע לד' ראשי שנים שא' מהם הוא אחד בניסן, שרגל שבו (חג המצות, שמתחיל בחמשה עשר שבו, כשקיימא סיהרא באשלמותא²⁰, ונמשך שבעה ימים) הוא ראש השנה לרגלים²¹], שיש בהם הוראה בלשון צחה וברורה בנוגע לכללות מעשינו ועבודתנו, ובפרט בעבודות האמורות, עד לענין דמצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ גו' בכל גבולך.

ג) **והענין** בזה, דהנה, התחלת העבודה היא באופן שכאשר נמצאים עדיין בארץ מצרים מתקשרים כבר עם הקב"ה ע"י דיבור גלוי ואמירה גלוי' אל משה ואל אהרן, שענינם בתור רועי ישראל הם שני הקוין דתורה ותפלה²², כמרז"ל²³ על הפסוק²⁴ חסד ואמת נפגשו, חסד זה אהרן ואמת זה משה, היינו, שענינו של משה רבינו תורת אמת, וענינו של אהרן הוא איש החסד²⁵, שהו"ע התפלה, לית פולחנא כפולחנא דרחימותא²⁶. ועוד זאת, שענינו של אהרן (חסד) הוא גם ענין החסד כפשוטו, שהו"ע הצדקה, ונמצא שב' הקוין דמשה ואהרן כוללים את כל

- (12) ע"פ ואתחנן ו, כא.
 (13) מכילתא בשלח יד, ל. מדרש תהלים
 עה"פ קז, ד. ילקוט שמעוני ואתחנן רמו
 תתכו. וראה גם שער הפסוקים ר"פ שמות.
 (14) ואתחנן ד, לד.
 (15) תהלים קד, יג.
 (16) פסחים קטז, ב.
 (17) ראה תניא רפמ"ז.
 (18) ברכות כח, א. וש"נ.
 (19) ס"ד (קכ, ב).
 (20) זהר ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, א. רטו,
 א. רכה, סע"ב. שמו"ר פט"ו, כו. ועוד.
 (21) ר"ה ב, א.
 (22) ראה לקו"ת מסעי פח, א ואילך.
 (23) שמו"ר פ"ה, י.
 (24) תהלים פה, יא.
 (25) ראה ברכה לג, ח ובתרגום ירושלמי.
 תו"א תצוה פב, א.
 (26) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א.
 לקו"ת שלח מב, ג.

האמיתית תהי' העבודה באופן של הליכה (ועד שמדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות⁷⁰) מחיל אל חיל בקדושה גופא.

ז) **והנה** כיון שישנו הציווי בנוגע לכל הענינים הנ"ל, וכאמור שחייב אדם כו'¹⁶, הרי בודאי שנותנים לו כחות, ומידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה⁷¹, שיוכל לעשות זאת בשמחה ובטוב לבב, ולמלא זאת בשלימות הכי שלימה כפי שהיא מצד הנברא, ועד שנעשית גם כלי, וכלי שמתאחדת עם האור שבקרבה — ניצוץ נברא עם ניצוץ בורא⁷², ושניהם מתאחדים עם האש שהוא למעלה מהניצוץ ומקור הניצוץ, שזהו מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו [אלא שלפני שישנו הגילוי דבכבודו ובעצמו, הרי זה עדיין בגדר של "ידו", שיש בה ד' התוארים המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, וגם התואר החמישי, כמ"ש בסידור הבעש"ט⁷³: הגדושה (בגימ"ל), עד שעולה על גדותיו (עס גיסט ז"ך איבער) יותר ממה שביכולת הכלי להכיל, די"ל⁷⁴ שבכללות הו"ע הכתר, ועד לבחי' הכתר כפי שהיא שלא בערך אפילו לבחי' הכתר כפי שקשורה עם הספירות שלמטה הימנה], וביחד עם זה, ה"ה נמשך במיצרים וגבולים עד לערות הארץ⁷⁵, ובאופן ששם הוא פועל ישועות בקרב הארץ⁷⁶, לפעול הגאולה ממצרים, שהיא בחי' הכתר דלעו"ז (שלכן לא נכללת במנין ד' גלויות, להיותה בבחי' כתר שלהם)⁷⁷, שלכן הוצרכה הגאולה להיות עי"ז שנגלה עליהם לא רק מלך מלכי המלכים הקב"ה, בחי' כתר, חו"ב וז' מדות⁷⁸, אלא (למעלה מזה) בכבודו ובעצמו⁷⁹, כפי שבחי' הכתר היא למעלה אפילו משער הנו"ן כפי שקשור עם מ"ט השערים⁸⁰.

וכיון שכל ישראל בחזקת כשרות⁸¹, בודאי פעלו כבר בכל ענינים אלו, ולכן צ"ל כבר ענין הגאולה ע"י מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁴⁴ [נפלאות

- (70) שה"ש ב, ח.
 (71) נוסח ברכה שלישיית דברכת המזון.
 (72) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. הובא בלקו"ת פ' ראה כז, א.
 (73) בברכת המזון דשבת. וראה גם כתר שם טוב הוספות סימן קכט. וש"נ.
 (74) ראה גם לקו"ת ח"כ ע' 576 הערה 20.
 (75) לשון הכתוב — מקץ מב, ט. שם, יב.
 (76) וראה קה"ר פ"א, ד (בסופו).
 (77) תהלים עד, יב.
 (77) ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ תצא. סה"מ תש"ט ע' 107. סה"מ אחרון של פסח ע' תשמא ואילך. לקו"ת חט"ז ע' 91. וש"נ.
 (78) ראה אוה"ת דרושים לפסח ע' תשסט ואילך. סה"מ תרמ"ד ס"ע של ואילך.
 (79) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' תלג. אוה"ת שבת שובה ע' א'תקכו.
 (80) ראה לקו"ת במדבר יב, א ואילך.
 (81) רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ב ה"ב.

אל תצר את מואב⁶⁰, שכללות העבודה בזמן הגלות (החל מגלות מצרים וכל ד' הגלויות) היא בבירור שבעת המדות, שזהו"ע כיבוש ארץ ישראל כפי שהיא ארץ שבעה אומות, משא"כ בנוגע לעבודת המוחין, שזהו"ע כיבוש ארץ קני קניזי וקדמוני, הרי זה בא לאחרי מעשינו ועבודתנו, שעז"נ⁶¹ כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך [והיינו, שגם ארץ קני קניזי וקדמוני נקראת גבולך, כיון שבא ע"י הקדמת מעשינו ועבודתנו, אבל ענין זה נעשה ע"י שירחיב הוי' את גבולך], ועד שע"י נעשית הרחבה גם בכיבוש ארץ שבעת האומות, כמוכן בפשטות שכאשר ענין עבודת המוחין הוא בגלוי ובכל השלימות, אזי נעשית שלימות אחרת לגמרי גם בשבעת הימים שעליהם נאמר מצות יאכל את שבעת הימים.

וְעִי"ץ ניתוסף שלימות נעלית יותר, שלא יראה לך חמץ גו' שאור בכל גבולך, שעם היותו גבול שבמידה והגבלה, הרי זה גבולך, גבולו של איש ישראל⁶², וע"י היחידה שבנפש, הרי זה נעשה גם גבולו של הקב"ה, ולכן אין בו אפשריות כלל לענין של חמץ ושאור, והיינו, שאין זה רק שלילת הענין דסור מרע⁶³, שענין זה ה' כבר לפני העשה טוב⁶⁴, אלא זוהי שלילת כל האפשריות לענין של חמץ ושאור וכיו"ב⁶⁵, ועד שענין זה נפעל בכל העולם כולו [לא רק בניצוצי הקדושה, במעשינו ועבודתנו, מעשיך⁶⁶ ודרכיך⁶⁷, אלא בכל העולם כולו], שנעשה גבולך, היינו, שבני"ע נעשים בעה"ב בגלוי על כל העולם כולו (ובפרט ע"פ מארז"ל⁶⁸ עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות), ולכן לא יראה חמץ ושאור בכל העולם כולו, כי את רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁶⁹. אך גם לאח"י ישנו ענין של עבודה, כמבואר באגה"ק⁷⁰ שלאחרי הגאולה

(60) מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ע' ג ואילך.
(61) פ' ראה יב, כ ובפרש"י. שופטים יט, ח ובספרי.
(62) אבל "גבול" זה הוא באופן ד"פרוות תשב ירושלים" (זכרי' ב, ח), וכיחד עם זה, כמ"ש (שם, ט) "אני אהי' לה גו' חומת אש" (אש דייקא, בדוגמת "צלי אש"), כמבואר בכמה דרושים (ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' א' ואילך).
(63) תהלים לד, טו.
(64) ואף שיש גם עבודה עם חמץ, כמו שתי הלחם ש"חמץ תאפינה" (אמור כג, יז).

מנחות רפ"ה. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ב ה"ג), הרי אין מקריבים אותם על המזבח ממש (ראה מנחות פ"ז מ"ב. רמב"ם שם. וראה אגרות קודש ח"א ס"ע שז ואילך).
"כי כל שאור וכל דבש לא תקריבו ממנו גו'" (ויקרא ב, יא).
(65) אבות פ"ב מ"ב.
(66) משלי ג, ו.
(67) ראה יל"ש ישעי' רמז תקג. וראה לקו"ת מסעי פט, ב.
(68) זכרי' יג, ב.
(69) סו"ס כו.

ג' הקוין-עמודים שעליהם העולם עומד, תורה עבודה (תפלה) וגמילות חסדים²⁷. וכיון שצדקה (חסד כפשוטו) שקולה כנגד כל המצוות²⁸, נמצא, שאמת וחסד הם גם ב' הענינים דתורה ומצוות.

וְעִז"נ ויאמר הוי' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים גו', היינו, שכללות העבודה למטה בתורה ומצוות (משה ואהרן) היא בארץ מצרים, מלשון מיצרים וגבולים²⁹, שהו"ע של מדידה והגבלה, שהרי כל מצוה היא במדידה והגבלה (כמבואר בתניא³⁰), כולל גם מצות תלמוד תורה, וכנרמז גם בלשון הכתוב³¹ ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, היינו, שאפילו כפי שהיא ארוכה, יש לה מדה, ומה גם שכללות ענין האריכות והרחבות שייך לומר רק על ענין שהוא בגדר מדידה והגבלה. וענין זה קשור גם עם כללות ירידת הנשמה בגוף, שאז יש בה מדידות והגבלות כו'. אך מיד לאחרי התחלת העבודה, כאשר איש ישראל רואה שנמצא בארץ מצרים, מיצרים וגבולים, ה"ה מבין שירידה זו היא בודאי צורך עלי', והעלי' היא גדולה כל כך עד שבשביל זה כדאי אפילו ירידה גדולה של חלק אלקה ממעל ממש³² (כב' הפירושים שבתיבת ממש³³), שמה מוכן גודל העלי'. ועד שהעלי' שנעשית ע"י הירידה היא באופן שלאחרי שבני"ע ממלאים עבודתם בשלימות, הנה נוסף על המשכת האתעדל"ע התלוי' באתעדל"ת (שנכללת במעשינו ועבודתנו), נמשכת גם אתעדל"ע נעלית יותר, שעלי' נאמר³⁴ שקוב"ה לא שריא אלא באתר שלים. ומזה מוכן, שמעין זה הוצרך להיות בעת הגאולה ממצרים, שזהו מה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה (ולא זו בלבד אלא) בכבודו ובעצמו וגאלם³⁵, וכפי שמבאר אדמו"ר נ"ע³⁶ דקאי על מלכות דא"ס ועצמות דא"ס שלפני הצמצום, למעלה מכל גדר צמצום והשפעה ואור וכו'.

ד) והנה התחלת הדיבור למשה ואהרן היא במאמר וציווי הראשון שבפרשה: החודש הזה לכם ראש חדשים גו', שזוהי מצות

(27) אבות פ"א מ"ב.
(28) ב"ב ט, א.
(29) ראה תו"א יתרו עא, ג ואילך. ובכ"מ. ואילך.
(30) אגה"ק סי' יו"ד (קטו, א).
(31) איוב יא, ט. וראה גם סה"מ תרפ"ה ושם לפנ"ז פיסקא "ויוציאנו".
(32) סה"מ אעת"ר ע' עה ואילך. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקנר [ח"ד ס"ע אירנב].
(33) ראה תניא עם ליקוט פירושים. וש"נ.
(34) זהר ח"א רטז, ב. ח"ג צ, ב. וראה לקו"ת אמור לה, רע"א. שה"ש כד, סע"א ואילך.
(35) הגדה של פסח פיסקא "מצה זו", ושם לפנ"ז פיסקא "ויוציאנו".
(36) סה"מ אעת"ר ע' עה ואילך. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקנר [ח"ד ס"ע אירנב].
(37) סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' סז.

קידוש החודש, כזה ראה וקדש³⁷, שקשור עם ראיית הלכנה, ולאח"ז צ"ל אמירת ב"ד מקודש, ועד להקרבת הקרבנות דר"ח, היינו, שזוהי גם מצוה שבמעשה [כולל גם הענין דר"ח כפי שנעשה יו"ט מיוחד לנשי ובנות ישראל, כמבואר בפרקי דר"א³⁸, כפי שהתחיל אצל הנשים הצדקניות שבאותו הדור שבזכותן יצאו אבותינו ממצרים³⁹]. והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל⁴⁰ משבחר ביעקב ובניו קבע להם ראש חודש של גאולה, והיינו, שהענין דהחודש הזה לכם הוא סימן שעוד בארץ מצרים, קודם הדיבור, ישנו כבר ענין הבחירה ביעקב ובניו, והבחירה היא בגלוי, בדוגמת קידוש הלכנה באופן דכזה ראה (מראה באצבעו ואומר זה) וקדש. ועד שמורה על המעמד ומצב דבנ"י כפי שהם עתידים להתחדש כמותה⁴¹, החל מנקודת מולד הלכנה בר"ח, ואח"כ הולך ומוסיף ואור בכל הפרטים ופרטי פרטים דאור הלכנה, עד שקיימא סיהרא באשלמותא⁴², שבעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל ממצרים⁴³, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁴⁴, שבניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל⁴⁵.

ה) **ולאחרי** הדיבור הכללי דהחודש הזה לכם בענין של ראש חודש [כזה ראה וקדש, שזוהי ההודעה שישנו הענין דמולד הלכנה, והם עתידים להתחדש כמותה] שכולל את כל ימי החודש⁴⁵, באים כל הפרטים ופרטי פרטים דמעשינו ועבודתנו בעבודות האמורות לאח"ז, החל מהענין דמשכו וקחו לכם³, כמארז"ל⁴⁶ משכו ידיכם מעבודה זרה, היינו, מכל ענין שהוא זר ליהדות, תורה ומצוותי, ששרשו מהענין של ע"ז כפשוטה, שמזה נמשכים אח"כ פרטים ופרטי פרטים ועד בדקות דדקות כו'. ולאחרי שישנו הענין דמשכו, אזי צ"ל גם הענין דקחו, ובאופן דלכם. ועז"נ בעשור לחודש הזה ויקחו להם גו', שענין זה קשור עם שלימות העבודה בכל עשר כחות הנפש, כמובן וגם פשוט. וממשיך בכתוב⁴, והי' לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה, שטעון

37) פרש"י עה"פ בא שם.
 38) פמ"ה. הובא בטור או"ח סתי"ז.
 39) סוטה יא, ב. במדב"ר פ"ג, י.
 40) שמו"ר פט"ו, יא.
 41) סנהדרין מב, א.
 42) שבזה גופא יש חילוקי דרגות בין חודש לחודש, ועד לחילוק הכללי שבין ניסן לתשרי, שהם שני העמודים דתורה ותפלה (ראה ד"ה אני לדודי תשט"ו (סה"מ תשט"ו) שה.
 ע' קצג), או תורה ותשובה (ראה סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תעח).
 43) בא יב, נא.
 44) מיכה ז, טו.
 45) ראה לקו"ת ר"ה נח, א. עטרת ראש שער ר"ה ספ"ב.
 46) מכילתא עה"פ בא שם. וראה שמו"ר פט"ז, ב — הובא ונתבאר באוה"ת בא ס"ע שה.

ביקור ממום ארבעה ימים קודם שחיטה⁴⁷, ואח"כ ושחטו אותו, אין ושחט אלא ומשך⁴⁸ (ככל הפירושים שבדבר), ולאח"כ זריקת הדם, כמ"ש⁴⁹ להקריב לי חלב ודם, שזוהי עבודת הכהנים, ממלכת כהנים וגוי קדוש⁵⁰, ובאופן שלקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף⁵¹, כמבואר בזה⁵² שהם כנגד ג' הדברים (קוין ועמודים) שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמ"ח²⁷. ולאח"ז צ"ל אכילת הפסח⁵³, כמ"ש⁵⁴ ואכלו את הבשר גו' צלי אש, ומוסיף ושולל אל תאכלו ממנו נא גו' כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו, היינו, שצריך להיותו חדור כולו (דורכגענומען אינגאַנצן) באש של קדושה, באופן שכוללת את ראשו כרעיו וקרבו כולם בשוה. וי"ל שג' הענינים דראשו כרעיו וקרבו הם ג' הענינים דתורה עבודה וגמ"ח (שתי המזוזות ומשקוף), כי, ראשו שקשור עם ענין השכל הו"ע התורה, חכמתו של הקב"ה, קרבו שהוא הלב (אמיתית פנימיות הגוף) הו"ע התפלה, עבודה שבלב⁵⁵, פולחנא דרחימותא²⁶, וכרעיו, שהו"ע המעשה, החל מצדקה וגמ"ח. וענין זה נמשך וחודר אפילו על פתח ביתו מבחוץ (ע"ד שמצינו בענין נר חנוכה⁵⁶), שלכן נאמר ופסח ה' על הפתח⁵⁷, כיון שנראה כבר על שתי המזוזות והמשקוף (באופן דמראה באצבעו ואומר זה) שישנו הענין דקרוב פסח. ועד שבאים למעמד ומצב דבעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם⁴³, שצבאותם קאי על כל הענינים שביררו וזיכרו והעלו כו' עד שנקראים צבאות הוי"ש⁵⁸, טפל לשם הוי', ואילו בני"י הם על צבאותם, למעלה מזה כו'⁵⁹.

ו) **וממשיך** בכתוב מצות יאכל את שבעת הימים, שמורה על שלימות מעשינו ועבודתנו בכל שבעת המדות, כמבואר בדרושי

47) פסחים צו, א.
 48) חולין ל, ב. וראה לקו"ש חי"ט ע' 206.
 49) יחזקאל מד, טו.
 50) תענית ב, סע"א.
 51) שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ד. טור ושו"ע או"ח סתרע"א ס"ה. וראה אוה"ת חנוכה שכח, א ואילך.
 52) בא שם, כג.
 53) בא יב, כב.
 54) שלא בא מתחילתו אלא לאכילה (משנה פסחים עו, ב), ביחד עם אכילת
 55) המצות ("ואכלו את הבשר גו' ומצות") — ג' מצות, נוסף על ענין השתי' — ד' כוסות, באופן שנעשה דם ובשר כבשרו.
 56) בא שם, ח"ט.
 57) תענית ב, סע"א.
 58) שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ד. טור ושו"ע או"ח סתרע"א ס"ה. וראה אוה"ת חנוכה שכח, א ואילך.
 59) בא שם, כג.
 58) שם, מא.
 59) ראה תו"א בא ס, ג.